

Lisa
Alutaguse Vallavolikogu 29.06.2021. a
määruse nr .. juurde

ALUTAGUSE VALLA
SOTSIAALVALDKONNA
STRATEEGIA

Iisakus 2021

Sisukord

1	SISSEJUHATUS.....	3
2	SOTSIAALTEENUSTE ARENDAMINE	4
3	KOOSTÖÖ.....	6
4	VÄÄRTUSED	6
5	PERSONAL.....	6
6	SOTSIAALNE KAITSE	6
7	EESMÄRGID JA TEGEVUSKAVA	8

1 SISSEJUHATUS

Alutaguse valla sotsiaalvaldkonna strateegia koostamisel on tuginetud järgmistele aluspõhimõtetele:

- **Ennetamine** – vajadus keskenduda esmajärjekorras sotsiaalsete riskide ja nende tagajärgede realiseerumise vältimisele, mis hoiab ära probleemide süvenemise ja kuhjumise, muutes nende lahendamise kokkuvõttes aja- ja ressursisäästlikumaks (valla heaoluprofiili koostamine)
- **Jagatud vastutus** – esmane vastutus oma heaolu, toimetuleku ja inimväärse äraelamise kindlustamisel on inimesel endal ja tema perekonnal. Omavalitsus osutab tuge olukordades, kus inimene või perekond ei suuda ise oma toimetulekut kindlustada. Jagatud vastutuse põhimõttest lähtutakse ka abi jagamisel, soodustades omavastutuse võtmist ning vältides õpitud abist sõltuvust.
- **Terviklik lähenemine inimese vajadustele** – inimese vajadusi hinnatakse võimalikult kõikehõlmavalt ning sellest lähtutakse ka meetmete, teenuste kujundamisel ja rakendamisel, kombineerides ja seostades vajaduse korral hüvitisi, toetusi ja teenuseid. Pakutakse abivajadustega inimeste vajadustele vastavat abi võimalikult vara, pikendades seeläbi iseseisvat toimetulekut kodustes tingimustes ning vähendatakse seeläbi lähedaste hoolduskoormust.
- **Sooline võrdõiguslikkus** – lähtutakse olukorrast, kus naistel ja meestel on võrdsed õigused, kohustused, võimalused ja vastutus tööelus, hariduses ja teistes ühiskonnaelu valdkondades osalemisel. Soolise võrdõiguslikkuse edendamiseks arvestatakse soolise aspektiga koduteenuste jm väljatöötamisel kõigis valdkondades ning viiakse ellu ka spetsiifilisi erimeetmeid.
- **Koostöö** – peab toimuma nii inimeste ja kogukondadega kui ka institutsioonide vahel. Inimest kaasatakse oma probleemide ennetamisse ja lahendamisse isikukeskse lähenemise ja süsteemse koostöö kaudu. Institutsioonidevaheline (perearst, SA Ida-Viru Keskhaigla, apteekrid, toiduabi-vedu, autopoed, koduõendus) koostöö aitab tagada, et inimese vajadusi käsitletakse terviklikult ning välditakse inimese jäämist oma probleemidega üksi. Koostöö mittetulundus- ja äri sektoriga toob esile ja väärtustab nende rolli teenuste pakkujatena (sotsiaaltransport, hoolekeskus) ning innovatiivsete lahenduste leidmisel valdkondlikele probleemidele.
- **Teadmiste- ja tõenduspõhisus** – nii riiklikud poliitilised kui ka KOV tasandil langetatavad otsused tuginevad eelnevale analüüsile ja mõjude hindamisele ning lähtuvad seega tõendatud mõjususest ja tõhususest. See annab kindluse, et kavandatud strateegilised prioriteedid, meetmed või tegevused annavad soovitud tulemusi ja täidavad oma eesmärgi.
- **Võrdse kohtlemise ja võrdõiguslikkuse tagamine** – kõiki abivajajaid märgatakse ja leitakse temale sobilik lähenemine ja vajalik abinõu. Juhtumipõhine, paindlik, individuaalne sotsiaalabi võimaldamine säilitab isiku väärikuse tema valikutes ja abistamises.
- **Avalike vahendite säästlik ja otstarbekas kasutamine** – ressursside piiratust arvestades kasutatakse vahendeid võimalikult eesmärgipäraselt ja tõhusalt. Selle üheks eelduseks on asjaolu, et mistahes poliitikamuudatuste, meetmete ja tegevuste mõju suudetakse põhjalikult nii ettevaatavalt kui ka tagantjärele hinnata ning vastavaid hinnanguid võetakse valikute ja otsuste tegemisel arvesse (järjepidev sotsiaaltransporditeenuse arendamine, IT lahenduste kasutamine sotsiaalvaldkonnas, koduteenuse käivitamine, arendamine).

2 SOTSIAALTEENUSTE ARENDAMINE

Sotsiaalteenuste arendamisel lähtutakse eesmärgist toetada inimeste töötamist, iseseisvat toimetulekut ning kodus ehk harjumuspärasel keskkonnas elamist nii kaua kui võimalik, tuginedes järgmistele põhimõtetele:

- inimesele osutatakse teenuseid ja makstakse toetusi vastavalt tegelikule vajadusele, mitte tema staatusele (nt puude raskusastmele);
- kodusel keskkonnas iseseisvat toimetulekut toetavate teenuste pakkumine aitab ennetada institutsionaalsete teenuste osutamise vajadust;
- kogukonnapõhiste teenuste arendamine ning paindlikud ja uuenduslikud lahendused aitavad ressursisäästlikult inimeste vajadustele vastata;
- enam tähelepanu ennetustööle aitab vähendada probleemide tekkimist ja süvenemist ning võimaldab vähendada kulude kasvu tulevikus;
- kohalike omavalitsuste koostöö tugevdamine parandab teenuste kättesaadavust ja kvaliteeti.

Alaeesmärgi raames elluviidavad tegevused hõlmavad iseseisvat toimetulekut toetavate sotsiaalteenuste ja vajadustele vastavate hooldusvõimaluste tagamist pereliikmete ja lähedaste hoolduskoormuse leevendamiseks. Keskendutakse inimeste tegelikule abivajadusele vastavate eesmärgipäraste kvaliteetsete sotsiaalteenuste pakkumisele.

Valdkonna suurimad kavandatavad poliitikamuudatused on hoolduskoormuse probleemile lahenduste leidmine, eri valdkondade teenuste ja toetuste koostoime parandamine ja arendamine. Mitmeid tegevusi viiakse ellu struktuurivahendite toel.

Alaeesmärgi suunad ja tegevused on seotud valla heaoluprofiiliga ja arengukava 2021–2030 strateegiliste eesmärkidega ning meetmetega, mis keskenduvad perede adekvaatset majanduslikku toimetulekut toetava kombineeritud toetuste ja teenuste süsteemi kujundamisele ning töö-, pere- ja eraelu ühitamise toetamisele, hõlmates lastega, sh puudega lastega peredele mõeldud teenuseid ja hoolduskoormust vähendavaid meetmeid.

Valmib valla heaolu profiil, mis võimaldab planeerida tõendus põhiste andmete toetudes vajalikke teenuseid ja toetusi ning rakendada erinevaid meetmeid. Suureneb puudega lastele teenuste osutamise võimaldamine ja peres abivajaja hooldamise toetamine. Erinevates pereprogrammides osalemine aitab ennetada pereprobleeme ja leida perepõhiseid lahendusi. Vanemaeliste ning puudega (sh psüühiliste erivajadustega) inimeste arvu suurenemisega suureneb elanikkonnas püsivalt nende inimeste hulk, kes oma vanusest ja/või tervise probleemidest tulenevate piirangute ja ümbritseva keskkonna takistuste tõttu vajavad kas aeg-ajalt või pidevalt mitmesugust kõrvalabi.

Hoolekandeteenuste pakkumisel ja arendamisel on võetud suund deinstitutionaliseerimisele ning kogukonnaga tihedamalt seotud ja toetavate teenuste arendamisele. Praegu elab valdav osa ööpäevaringsel hooldamisel olevaid inimesi hoolekandeesutustes. Suurte hoolekandeesutuste keskkond ei arvesta teenusekasutajate vajadustega, inimesed ei ole harjunud iseseisvalt toime tulema, neid on keeruline kohe kogukonda integreerida ning seetõttu on vajalik vaheetapp väiksemate üksuste näol, mis asuvad kogukonnas ja kus on tagatud võimalused mitmesugusteks tegevusteks. Alutaguse vallas on 20-kohaline peretubadega pansionaat, kus elavad isikud saavad suurema osa ajast iseendaga hakkama, kuid vajavad turvatunnet ja toetust igapäeva elu toimingutes. Tervisliku seisundi halvenedes liiguvad abivajajad edasi kõrvalmajja üldhooldusteenusele.

Teenusmajad-sotsiaalmajad võimaldavad toimetulekuraskustega isikutel väikese kõrvalabi toel võrdlemisi kaua hakkama saada. Sotsiaalmaja teenuste vajadusi vajab aasta jooksul 30-50 inimest. Arvestades hajaasustatust on vajadus ehitada kaasaegseid sotsiaalmaju-sotsiaaleluruume erinevatesse Alutaguse valla piirkondadesse.

Alutaguse vallas on inimesi (nt dementsusega eakad), kelle vajadustele vastavad hooldusvõimalused üldhooldekodudes ja sobivad sotsiaalteenused puuduvad. Tuleks lahendada dementsetele isikutele hooldusteenuse osutamine.

Sihtasutusel Alutaguse Hoolekeskus on võimekus arendada Ida-Virumaal (Mäetagusel) hoolekandeteenust dementsetele isikutele. Hoolekeskuses pakutakse ööpäevaringset hoolekandeteenust 50-70 hoolealusele. Kvalifitseeritud personali saamiseks tehakse koostööd SA Ida-Viru Keskhaigla ja Tallinna Tervishoiukõrgkooli (Kukruse) filiaaliga. Dementsetele isikutele ehitatav hoolekeskus 70-le hoolealusele võimaldaks lahendada 10% Ida-Virumaa dementsuse põhidiagnoosiga põdevate inimeste elukvaliteeti. Koostööpartnerina nähakse siin Sotsiaalministeeriumi.

Koduteenused on institutsionaalsetest teenustest mitu korda odavamad ning võimaldavad osutada teenust paindlikult, mis aitab kõrvalabi vajaval inimesel kasutada perioodiliselt või aeg-ajalt väljaspool kodu või ka kodus keskkonnas pakutavat hooldusabi, et vähendada pereliikmete või lähedaste hoolduskoormust. Koduteenuse väljaarendamine ESF –toel ja valla eelarvega võimaldab osutada teenust vähemalt 50-le abivajajale.

Eesmärgiks on vähendada kompleksse abivajadusega inimeste ja nende lähedaste koormust (hooldamisel, asjaajamisel jne). Isikukeskselt ja tervislilike vajaduste ja soovidega süsteemne koostöö võimaldab koduteenuse väljaarendamist. Koduteenuse väljaarendamine – koduhooldustöötajate töölevõtmine, varustamine kaasaegsete transpordivahenditega (vähemalt 2-3 auto ostmine) ja IT lahendustega, võimaldab osutada tunduvalt paremat koduteenuse kvaliteeti ja omastehooldajatel on suurem võimalus pääseda tööturule või püsida tööturul.

Sotsiaaltransporditeenuse loomise, arenduse ja osutamise vajadus on tingitud hajaasustusest ja on vajalik abivajajate iseseisvuse säilitamiseks. Teenuse arendamiseks ostetakse sotsiaaltranspordivahend, kuhu paigaldatakse kaasaegne IT lahendus ning käivitatakse sotsiaaltransporditeenus abivajajatele. Teenust vajavad hindamistulemuste põhjal aastate lõikes erinevad sihtrühmad.

Arvestades puudega isikute osakaalu suurenemist on vajadus pöörata tähelepanu nende isikute individuaalprobleemidele ning tugiisiku- ja isikliku abistaja teenuste vajadusele, et koos inimest toetavate teenustega võrdlemisi kaua hakkama saada kodus elukeskkonnas. Ühtlasi tuleks toetada erinevate sotsiaalprobleemide ennetamisega omastehooldajate tööturule naasmist või tööturul püsimist.

Erinevad sihtrühmad vajavad aina rohkem erinevaid nõustamisteenuseid – võlanõustamis- ja psühholoogiteenust, pereteraapiat jne, et hakkama saada tekkinud raskustega ja ennetada uusi probleeme. Abivajajatele võimaldatakse vastavasisulised nõustamisteenused.

Säilitatakse sotsiaalkorterid, mis on toetavaks meetmeks eluraskustesse sattunud perekondadele ja vajadusel spetsialistidele, kes saavad valla hallatavatesse asutustesse tööle.

Jätakuvalt toetatakse inimeste aktiivset osalust ühiskonnas ja tööhõives ning pakutakse vallavalitsuse poolt kvaliteetset tuge võimalikult kogukondlikul tasandil. Erinevaid teenuseid pakutakse asjaosalistega tihedas koostöös, et tagada sujuv tugi abivajajatele ja nende pereliikmetele.

3 KOOSTÖÖ

Koostööd jätkatakse ja tõhustatakse Pääste- ja Politseiametiga, piirkonnakonstaablitega nii ennetavate kui ka jooksvate probleemide lahendamisel, seda nii vallavalitsuse tasandil, laste ja perede komisjoni töös kui ka muudes koostöövormides. Toidupangaga tihe koostöö võimaldab anda erinevatele sihtrühmadele toiduabi ning leevendada ajutistesse raskustesse sattunud peresid.

Kohaliku omavalitsuse ja SKA ohvriabiosakonnaga koostöö toimib informatsiooni jagamisel ja juhtumipõhiselt. Informatsiooni jagamine *MAPPA*-ga võimaldab sotsiaalvaldkonna töötajatel ja kriminaalhooldajatel ühiselt toetada isikuid sotsialiseerumiskohustustega.

Alutaguse vald teeb koostööd kõikide riiklike institutsioonidega ja kolmanda sektori organisatsioonidega, kes pakuvad valdkonniti abi ja toetust, et üheskoos viia ellu ennetavaid ja toetavaid sotsiaal- ja tervishoiulaseid programme, projekte ja muid sihtrühmadele pakutavaid tegevusi.

4 VÄÄRTUSED

Inimväärikus, ise hakkama saamine, õigus teha ise valikuid oma elus, säästev areng, keskkonnasäästlikus, kaasav keskkond, avalike ressursside eesmärgistatud ja säästlik kasutamine, kaasaegne sotsiaalabi, lastega perede toetamine teenuste ja programmidega, koduteenuste ja sotsiaaltransporditeenuse arendamine, osutamine, professionaalsete sotsiaalvaldkonna spetsialistide pidev koolitamine - see kõik nõuab sotsiaalkaitse kulutusi.

Hea sotsiaalkaitse eelduseks on, et me mitte ei kompenseeri teiste valdkondade puudujääke, vaid planeerime ja teeme juba ennetavalt koostööd.

5 PERSONAL

Sotsiaalvaldkonnas töötavad erialase haridusega spetsialistid, kes omavad head tööpraktikat ja on avatud uuendusteks ja muutusteks. Haridus-, kultuuri ja sotsiaalteenistuses on ametis kaks lastekaitsetöötajat, neli sotsiaaltöötajat, sotsiaaltööjuht ja abivallavanem. Plaanis on tööle võtta kaks-kolm koduhooldajat, vajaduspõhiselt 3-4 tugiisikut ja 2-3 isiklikku abistajat, 2-3 sotsiaaltransporditeenuse osutajat. Personal läbib täiendkoolitusi ja tõstab erialast kvalifikatsiooni.

6 SOTSIAALNE KAITSE

Sotsiaalne kaitse moodustab Alutaguse eelarve põhitegevuse kuludest 8,5% ehk 0,9 miljonit eurot, millest 3,2% ehk 0,34 miljonit eurot suunatakse erinevateks toetusteks ja sotsiaalprojektideks.

Sotsiaalse kaitse osakaal põhitegevuskuludest tõuseb 2025. aastaks 9,5-10%-ni valla eelarves.

Tegevusvaldkond	SOTSIAALNE HEAOLU
Arengu üldeesmärk sotsiaalvaldkonnas	<ul style="list-style-type: none"> • Elanikkonna toimetulek ja kvaliteetne hoolekanne • Turvaline ning tervisele ohutu elukeskkond • Lastega peredele arenev ja toetav elukeskkond
Arengueeldused	<ul style="list-style-type: none"> • Abivajaja leitakse üles, hinnatakse abivajadus

	<ul style="list-style-type: none"> • Vajalike hoolekandeesutuste, sotsiaalteenuste olemasolu • Tugiteenuste olemasolu haridusasutustes • Aktiivne kodanikualgatus on toetatud (vallavalitsus)
Probleemid	<ul style="list-style-type: none"> • Hajaasustus • Rahvastik vananeb • Puudub koduteenus, sotsiaaltransporditeenus • Riik finantseerib hoolekandeteenuseid ebapiisavalt • Lapsevanemate vanemlikud oskused on ebapiisavad
Tegevuste prioriteetsus	<ul style="list-style-type: none"> • Esitada koduteenuste ja sotsiaaltransporditeenuse taotlused ESF rahastuse saamiseks • Dementsetele isikutele (50-70 kohta) maja ehitamine • Teenusmajade ehitamine • Lapsevanemate teadlikkuse tõstmine erinevate vanemlusprogrammide toel • Eakatele turvalise elukeskkonna loomine kodus • Vaimse tervise projektid, teenused • Valla heaoluprofiil

7 EESMÄRGID JA TEGEVUSKAVA

Eesmärk 1: Kõigile valla elanikele on tagatud sotsiaalne kaitse ja kaasatus ühiskonnaellu							
Jrk nr	Tegevus	2021	2022	2023	2024	2025	Vastutaja
1.	Kodu, isikliku abistaja, tugiisiku-teenuse ja nõustamisteenuste projektis osalemine, mis võimaldaks sotsiaalteenuste mitmekesistamist ja kättesaadavuse parandamist. Teenuste käivitamine, vahendite soetamine, personali koolitamine	X	X	X	X	X	Vallavalitsus
2.	Sotsiaaltransporditeenuse projektis osalemine – transpordivahendite soetamine, teenuse käivitamine	X	X	X	X	X	Vallavalitsus
3.	Kaldteede ehitamine tagamaks puudega isikutele takistusteta juurdepääsu ehitistele	X	X	X	X	X	Majandus- ja arenguteenistus (edaspidi <i>MAT</i>), haridus-, kultuuri- ja sotsiaalteenistus (edaspidi <i>HKST</i>)
4.	Valla heaolu profiili valmimine ja terviseedenduse programmide (vaimse tervise) toetamine	X	X	X	X	X	HKST
5.	Teenusemajade (3-4) ehitamine		X	X	X	X	HKST
6.	Vanemlust toetavate ja vanemlikke oskusi parandavate teaduspõhiste programmide regulaarne läbiviimine	X	X	X	X	X	Lastekaitse-spetsialist
7.	Dementsetele hoolekandeteenuse loomine – uute majade ehitamine			X	X	X	Vallavalitsus
8.	Eakate ühiskondlike organisatsioonide toetamine		X	X	X	X	Vallavalitsus

Eesmärk 2: Koostöös päästeametiga on tagatud elanikkonnale turvaline elukeskkond ning pööratakse enam tähelepanu ennetustööle							
Jrk nr	Tegevus	2021	2022	2023	2024	2025	Vastutaja
1.	Kodud tuleohutuks – ennetus ja abivajajate toetamine koostöös Päästeametiga	X	X	X	X	X	Korrakaitse-spetsialist Abivallavanem
2.	Külade ja asumite üritustel selgitustöö tegemine	X	X	X	X	X	Korrakaitse-spetsialist

	kogukonnasisese koostöö vajalikkusest vara kaitsel							Külade esindajad
3.	Turvakaamerate uuendamine ja võrgu laiendamine		X	X	X			Vallavalitsus, infotehnoloogia-teenistus, koostöös erasektoriga
4.	Kergteedel liikujate ohutuse tagamiseks autoteede ristmike märgistamine	X	X	X	X	X		Abivallavanem

Eesmärk 3: Abivajajaid toetavate teenuste võimaldamine

Jrk nr	Tegevus	2021	2022	2023	2024	2025	Vastutaja
1.	Koduteenus	X 30*)	X 50	X 70	X 70	X 80	Vallavalitsus, sotsiaaltööjuht
2.	Isikliku abistaja teenus	5	10	20	30	30	Vallavalitsus
3.	Tugiisiku teenus	10	20	30	30	30	Vallavalitsus
4.	Sotsiaaltransporditeenus	10	30	50	70	100	vallavalitsus
5.	Nõustamisteenused	5	10	20	30	50	vallavalitsus
6.	Eluruumide kohandamine	4	5	5	10	10	vallavalitsus

*) isikute arv